

je nosila krasno rogovje, deleče se na brezšteviline roglje; to leto je zopet pognal nov izrastek.

»To je izblebetal kdo izmed naših!« zagodrnja ježno medved — »nihče drugi nego jezična lisičica. Kaznujmo jo zato!«

Toda lisica je bila bliskoma na hrastu; kakor dve luči se upro njene oči srepo dolí v votlino.

»Ven in ven tista jezična lisičica, venomer moram slišati to; le poglej v hrast, ti stari godrnjač! Saj sediš dolí tik luknje«, vikne zasmehljivo lisica.

»Aha«, zavije volk, »nikdar več nas ne izdaš!« — in plane v duplino, izvleče Tirolčka ter mu odgrizne glavo. Medved mu odtrga roke, krokar izkljuje oči, truplo pa natakne jelen na rogovje.

Starček pa je še dolgo živel in ko je umrl, so molili zanj ubožci po vsem kraljevstvu.

V božični noči.

Spisal *Andrej Rapè.*

kromna soba . . . V nji kleči pred božjim razpelom deklica. Solze ji teko po bledem licu. Oko ji je sanjavo uprto kvišku . . . Za njo na tleh se igra deček.

Trpka bol stiska deklici srce.

Svetilka polagoma dogoreva, a dekle ne vidi, ne sliši in ne čuti nič. Zunaj je pa — sveta noč . . .

Sveta noč! Kako trepeče v sijaju zvezd nebo, kako bleste biseri, nastlani po snežni odeji v tisočeri barvah! Kako šepetajo tihe smreke v rahlem vetru v sveto, božjo noč!

Dolgo je molilo dekle pred božjim razpelom. Deček za njo je zatisnil oko v prijeten, otroški sen.

Ozrla se je po njem.

»Le sladko spi ter sanjaj o dobri materi, ki so jo nama odnesli danes od tod tja na božjo njivo ob cerkvi. O, zakaj je niso pustili tu? O, da bi jo mogla zbuditi! . . .« je šepetalo dekle.

Od preobilnega joka so se ji že posušile solze. Stopila je k oknu ter zrla molče v sveto, božjo noč.

Srce ji je bilo glasno, kot bi s kladivom tolkel po prsih, toda ni se ganila. Kot bi bila kip je strmela v zvezdnato nebo.

Luna je ravno priplavala nad strehami in obsvetila staro lipo, stoječo pred hišo, da se je lesketala v biserih kakor božično drevesce.

Dekle je sklenilo roke in pritisnilo vroče čelo na zamrznjeno steklo.

Dolgo je sanjavo gledala v neizmerne svetove, potem pa je pomirjena stopila k mizi. Deček je mirno spal, ona pa je začela pisati pismo očetu.

»Kaj naj ti pišem, oče? Naj li te obvestim o smrti materini?«

Sklonila je glavo ter se zamislila, nato pa je šepetala sanjavo: »O, bilo je veselo, lepo življenje! Zdi se mi, da so bile to le lepe sanje.

Božični večer je bil kakor danes. Mati je prinesla poprtnike na mizo, jaz sem delala jaslice, Stanko pa je jahal očetovo koleno. In molili smo in se veselili. Žarelo je oko materino v blaženi zadovoljnosti, ki oklepa to noč vsako srce. Oče pa je žalostno klanjal svojo glavo ter tuintam božal zlate kodre Stankove ter sedaj pa sedaj pogledal v kot za mizo na jaslica.

O, ta pogled je bil tako globoko žalosten, tako obupen! Skočila sem k očetu, se oklenila njegovega vratu ter mu poljubljala temno čelo, on pa mi je gledal zamišljeno v obraz, in solza mu je prilezla na lice. Zmajal je z glavo, se otresel in spel kvišku pa mi dejal: »Le veseli se, dete! Nič naj ti ne kali sreče, dokler je to mogoče!«

Zeblo nas je v sobi. Zadnja moka je bila, iz katere so spekli mati poprtnike. Uboštvo je vladalo povsod. Jaz nisem razumela še besed očetovih. »Pojdi k jaslicam, pojdi,« je rekel »ter se veseli, saj danes je božični večer.« Nato je vstal, položil Stanka, ki mu je zaspal v naročju, v postelj in odšel iz mrzle sobe. Govorila sta nato z materjo. Čula sem njen tihi jok, potem pa so se odprla hišna vrata, in oče je odšel v noč . . .

O, spominjam se! Lepa je bila, tako lepa kot nocoj. In mati so prišli v sobo in so jokali, jaz pa nisem umela njihovega joka, saj sem imala misli samo pri jaslicah. Bila sem otrok . . .

»Kaj sanjam,« je zopet šepnila. »Pisati moram očetu, pisati.« In vzela je pero ter pričela:

Ljubi oče!

Bodi kjerkoli, to pismo Te mora najti, oče! Našlo Te bo to pismo in Ti govorilo: vrni se, vrni k zapuščenima sirotama.

Oče, se li še spominjaš tistega božičnega dne? O, Tvoj žalostni pogled mi še danes sega v dušo. Umem sedaj, kaj Ti je takrat bilo. Mati so mi pravili. Uboštvo, ki ga več nisi mogel gledati, pa naš neusmiljeni gospodar sta Te gnala od nas, da dobiš kje pomoči. In šel si ravno na božični večer, ko je vsak rad ob svojih, in ni Te bilo več nasaj. Pa saj vem, ni Ti bilo mogoče drugače. Premehko srce si imel, in preveč Ti je segala v dušo Tvojih otrok in materina beda.

Molili smo doma z materjo vsak večer potem za Te. Točili so mati za Tabo solze, a jaz nisem nikdar jokala. Tolažila sem jo in ji rekala: »Mati, ne jokaj, oče še pride, saj ni umrl.« Zapela sem ji potem pesem, in potolažila se je.

A sedaj čuj, oče, kaj Ti moram pisati. Ugasnil je sijaj zvestih materinih oči na veke. Nehalo je utripati njeno bolno srce. Oče, matere ni več! Zaspala je na veke. Pustila je naju z bratom sama — brez Tebe, oče, čuješ, oh, tako sama . . .

O, čutim v tej sveti noči Tvojo bližino, tako je gorka, tako prijetna. Zdi se mi, kakor da moraš polrkati vsak trenutek na vrata, pa pritisniti na očetovsko srce svojega otroka.

In danes je sveta noč. Gledala sem zvezd svetle žarke skozi okno in zdelo se mi je, da zre tisoč oči na naju siroti. In dvojje oči sem vzrla v njih, dvojje materinih oči, ki so zrle tako nebeškomilo, tako sladkomirno na naju. V višavah sem čula sladko glasbo, ki so jo milo prepevali angeli. In vzeli so s sabo moje vzdihle in solze na višave, so pomirili pretesno srce moje, zbudili novo upanje v meni, da Ti, oče, še nama živiš.

Upokojena sem sedaj in pišem Ti brez solz. Stanko mirno spi, a ondi pri sosedu čujem radosne vzklike otrok, stoječih pred božičnim drevescem.

Tudi jaz bi se rada veselila danes z drugimi zemljani, pa ne smem se, ne morem se. Ponesli so včeraj štirje možje mater iz hiše tja na njivo božjo. Le bolest je ostala meni in mojemu bratu.

In ko tako mislim na srečo in radost drugih, oh, oče, odpusti, da tako govorim, takrat bi zakričala od bolesti, ker se drugi smejejo in vesele, ko moje srce poka od žalosti.

Ali je tako prav? Ne, ne oče! Tvoj otrok ni veselja drugim nevoščljiv, ni hudoben. O, tudi jaz sem se že smejala, ko so se v istem trenutju gotovo mnogi drugi solzili.

Bog znaj, ali tudi Ti sedaj misliš na nas, ali se tudi Tebi solzi oko? Ali pa Ti morebiti usmiljeni angel spanja kaže lepše podobe? O, da bi bilo temu tako! To pismo Te najde. Že čutim utrip Tvojega srca.

Sveta noč je danes, blažena je. Pridi, oče, v tej noči pridi! . . .

Odložila je pero ter pristopila k bratu, ki se je prebudil ter še na pol v sanjah vzdihnil: »Lačen sem!« In skočila je k mizi, pa mu dala skorjico kruha — bila je zadnja . . .

»Kje je mama? Ali je še ni? Saj so mi vendar pravili oni možje, ki so jo odnesli, da se zopet zbudi in vrne. Niso mi je pustili poklicati. A ko sem le splezal na tisti oder sredi sobe in se oprijel materinega vratu ter jo klical, so možem lezle solze po licih. Jaz sem pa klical mater, a ni se hotela diti. Spala je trdno, gotovo ji je dobro delo.«

»O, dobro, dobro!« je pritrdila Marija. »Sedaj pa le mirno zaspi! Glej, mati je nama blizu. Njeno oko naju gleda iz nebeških višav. Le priden bodi in zaspi!«

»Ne morem spati, Marija. Zapoј mi ono pesem, ki si jo materi tolikokrat pela, ko je jokala! Tako je lepa. Danes pa si mi pravila, da letajo angeli po zraku in nebu, ker je sveta noč. O, zapoj, zapoj, da te slišijo, kako lepo poješ!«

Poljubila ga je na lice, mu pogladila zlate, kodraste lase in vzdihnila: »Danes ne smem peti, Stanko, danes ne!«

Tako proseče, tako milo jo je pogledal brat, da se ni mogla ustavljati. Sedla je poleg njegove postelje, in tiho ji je zazvenel glas:

»Kako hudo je vendar to,
ko solzno gleda nam oko . . .«

V teh glasih je bilo toliko tihe boli, toliko skrivnih tožbá, ki so na perutih hrepenenja hitele v sveto, božjo noč.

Lepa je bila Marija v tej bolesi . . .

Oko je zažarelo Stanku, ki je vzkliknil: »O, kako si lepa, kadar tako poješ, Marija!«

Vso svojo bol je dahnila v to pesem. Zardelo ji je blede lice. Stanko je mirno zaspal.

Marija je bila vsa izpremenjena. Sanjavo je zrla na spečega brata — zunaj pa je brila okolo voglov burja.

Naslonila se je na postelj. Počasi jo je objel sen.

Zabrnili so zvonovi . . . Tajno in veselo so zveneli, in tiha molitev, sladka božična pesem je plavala po sobi.

Vedno več glasov . . . In vpletli so se ti glasi v sanje Mariji. Zakaj lahko se je počel poigravati srečen nasmeh na njenih ustnih . . .

Vedno glasneje in glasneje ji udarjajo zvonovi na sluh. Vzdrami se ter vzdihne: »Oh, bil je lep sen!« Pa zopet ji omahne glava na blazino kakor bi hotela dalje sanjati.

Svetilka na mizi je že davno dogorela. Luna je skrivnostno obsevala uborno pohištvo. Smehljajoče je šla čez sanjava obraza spečih sirot. Angel spanja je krilil nad njiju ležiščem . . .

V farni cerkvi so veselo bučale orgle. Ljudstvo je bilo zbrano pri polnočnici.

Za množico pri vratih je klečal mož osivelih las, zatopljen v gorečo molitev, tako da ni videl, kako se pomika že množica iz hrama božjega.

Poleg njega pa je stal gospod iste starosti s solzami v očeh.

»On je«, je šepetal. »Hvala ti, Večni, da si ga poslal zapuščenima otrokoma!«

In zgrudil se je na kolena ter šepetal: »Odpusti, Bog, odpusti! Grešil sem nad njim in njegovimi ljudmi zavoljo svoje trdosrčnosti. Popraviti hočem, kar sem zakrivil . . .«

Mož ob njem se je vzdignil in odšel. Ob vratih že ga je došel, ga prijel za roko in prosil odpuščanja, a nato ga je povabil k sebi na svoj dom, češ, da mu ima mnogo povedati.

In šla sta. Nasproti hiši osirotelih otrok je stala lepa nova hiša, vsa razsvetljena. Vanjo je odvedel gospodar svojega nekdanjega gostača, Marijinega in Stankovega očeta.

»Ne bova se mudila pri nas, takoj pojdeva k sirotoma«, je šepetal gospodar, »samo nekaj malenkosti vzameva s seboj«.

Četrť ure pozneje sta stopila v sobo spečih sirot.

Solze so zalile očeta, ko je videl svoja otroka. Tiho je ihtel gospodar . . .

»Štiri leta, in spet sem tu! Božični večer je kot je bil tedaj, ko sem odšel. In našel sem svoja otroka, a žene moje ni več.

In izkušal sem se vrniti. Ni mi bilo mogoče. Prislужil sem denarja. Bil mi je vzet. Služil sem znova, toda zbolel sem. Vračam se sedaj, in Bog mi je v to sveto noč poslal angela.«

Sklonil se je k Mariji ter jo lahno poljubil na čelo.

Soba se je razsvetlila. Gospodar je prižgal luči na božičnem drevescu, katerega je prinesel s seboj.

Zbudili sta se speči siroti, in pritiskal ju je na srce srečni oče.

»O, vedela sem, oče, da se vrneš«, je ihtela Marija, a Stanko je ves zavzet gledal sedaj lepo božično drevo, sedaj tujega moža, ki ga je dvignil v svoje naročje.

Veselili so se še dolgo v noč. Gospodar jim je obljubil pomoči. Podaril jim je hišo, v kateri so stanovali, a tudi precejšnjo vsoto denarja jim je dal za prve potrebe.

»Nisem bil še tako srečen kot danes«, je govoril, »saj danes so se mi odprla nebesa, danes se mi je zbudil kes, in to, kar vam storim dobrega, bodi moj prvi korak k poboljšanju.« Objel je nato vse po vrsti in odšel veselega srca.

Pokleknili so nato oče, hčer in sin ter so molili za mater . . .

Pripovedoval je oče o svojih dogodkih. Veselili so se in bili srečni. Zunaj pa so se jasnila in svetila nebesa — vstajala je zora božičnega dne.

